25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6851 — 17 ՅՈՒԼԻՍ 1908 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ԲԷՃԼԻՊ 1326 — 30 Juillet 1908 — 25me année — N. 6851

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Գ.
» » վեցամեայ	45	»
Դուրսի համար տարեկան	108	»
» » վեցամեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35	Ֆր.
» » վեցամեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیانه
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ ԽՕՍՔԵՐԸ

ԵՒ

ՇԷՅԽ-ԻՒԼ-ԻՍԼԱՄԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԼԻ ՔԷՄԱԼ ՊԷՅԻ ՆԱՄԱԿԸ

ՄԵԾ ԳԼԽԻՊԸ

ԶԷՔԻ ՓԱՇԱՅԻ ԱՆԱՐԳՈՒԻԼԸ

ՄԷԼՀԱՄԷՆԵՐՈՒ ՎՈՀՄԱԿԸ

ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ԱՆԿՈՒՄԸ

ՈՒՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ԱԶԳԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐԸ

ՈՎ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

ԱՆԽԻՂՃ ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄ ԵՒ ՍԻՍԱԿ ՊԷՅԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Այս տողերը գրողը, որ քանի երկար տարի չարունակ ամէն չորեքշաբթի առաւօտ Սելամլըքի անփոփոխ և մէկ քանի տողէ բաղկացած պարզ նկարագրութիւնէ մը զատ ուրիշ բան չէր կրնար գրել, չորեքշաբթի առաւօտուէն սկսեալ այլեւս ամենամեծ բարեբախտութիւնը պիտի ունենայ Ազգին անկեղծութիւնը ցոյց տուող տարբեր և աւելի փայլուն կերպով նկարագրելու մեր սիրելի Վեհապետին Սելամլըքի արարողութիւնն չգիտ հանդէսը։ Իզաւ կ'ըսէ թէ մեր երկրին մէջ ընտանիութեան տիրած պահուն Վեհ. Սուլթանին կայս. միտքը զբաղողով լրտեսները, իրենց չահուն համար, Վեհապետին և Ազգին մէջտեղը մտած էին։ Երբ այդ նողկալի գրութիւնը հիմնատակի կործանեցաւ, ճշմարտութիւնն ալ արեւի պէս երեւան ելաւ։ Ամէն ոք հասկցաւ որ ո՛չ հայրը իր զաւակը թողած և ոչ ալ զաւակը իր հայրը։ Արդէն պիտի չթողու ալ և այդ վաղեմի կապը ժամանակին հետ աւելի եւս պիտի ամրապնդուի։ Մեր երկիրը արժանի պիտի ըլլայ իր վայելած երջանկութիւնը և անդորրութիւնը։ Ազգը ցոյց պիտի տայ իր բնածին ընդունակութիւնը։ Այլ եւս անձնական չարը պիտի չկրնայ յաղթել Ազգին շահերուն։ Աւասիկ անլուր և անգին երջանկութիւն մը, զոր դեռ չարաթ մը առաջ չէինք կրնար երեւակայել։ Փա՛ռք Աստուծոյ, ալ սկսանք զգալ մեր գոյութիւնը. ըսել է մենք ալ գոյութիւն ունինք եղեր։ Թէ՛ գոյութիւն ունինք և թէ ունենալիս պիտի հաստատենք։ Մեր բոլոր էութիւնը պիտի աշխատինք Օսմանցութիւնը իր ամէնէն բարձր աստիճանին հասցնելու համար։ Այս գոյութեան մէկ ուրիշ մեծարժէք ապացոյցն ալ այն բարեբաստիկ լուրն է թէ Վեհ. Սուլթանը վաղը պիտի բարեհաճի Սելամլըքի արարողութիւնը կատարել Պոլսոյ կողմի մեզ-կիմենելէն մէկին մէջ։ Եթէ այս լուրը ստոյգ է, Վեհ. Սուլթանը պիտի տեսնէ թէ Ազգը ո՛րքան հաստատամիտ անկեղծ կապերով կապուած է և ո՛րքան կը սիրէ ու կը յարգէ իր Մեծանուն Վեհապետը։ Այս պարագան ամենախայտուն ճշմարտութիւն մըն է։ Իզաւ կը յարէ թէ Ազգը, որ քառորդ դարէ ի վեր իր Վեհապետին Կայս. դէմքը չէ տեսած, անչուշտ այնքան կ'ուրախանայ զոր կարելի չէ հաստատերով իսկ նկարագրել։ Ասով Ազգին ազատամիտները պիտի պանծան, բայց անցեալին յոռութեանց գործիքը ու հերձվածները եղող լրտեսներն ալ գետնին տակը պիտի անցնին։ Կեցցէ՛ Ազգը։ Շատ երկար ապրի մեր Վեհապետը։

ԼԷՅԼԷԻ ՐԱՂԱԻՊ

Այս գիշեր մեր սիրելի խալամ հայրենակիցները, այս երջանիկ օրերու մէջ, աւելի մեծ ցնծութեամբ պիտի տօնեն Լէյլէյի Բաղաւիպ՝ այսինքն իրենց նուիրական Մարգարէին մօրը յղութեան գիշերը։ Այս գիշերի բոլոր մզկիթներու մինարէները կանթեղներով պիտի զարդարուին։ Եւ մզկիթներու մէջ հանդիսաւոր քարեմաղթութիւններ պիտի ըլլան Կայս. արեւշատութեան համար։ Ինչպէս յայտնի է, Լէյլէյի Բաղաւիպը Բէճէպ ամսուան առաջին տասնն է և յետոյ կուգան Շաբան ու Բամազան։ Ուստի կը փութանք մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները յայտնել մեր սիրելի թուրք հայրենակիցներուն և աղօթել Վեհ. Սուլթանին համար, երկար տարիներ մաղթելով։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԲԱՐՔՐ. ՇԷՅԽ-ԻՒԼ-ԻՍԼԱՄ ԷՖ.ԻՆ ՀԵՏ ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ ԽՕՍՔԵՐԸ

Մեր երէկուան թուոյն մէջ Բարձր. Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ի յանուն Վեհ. Կայսեր ըրած պաշտօնական յայտարարութիւնը տուտարած էինք։ Սապահի խմբագիրներէն մէկը երէկ մասնաւոր կերպով Ն. Բարձրագոյնութեան կողմէ ունկնդրութեան ընդունուելով, յետագայ աւելի մանրամասն տեղեկութիւնները տուցած է.

— Վեհ. Կայսեր ներկայութեան ընդունելու համար մասուցած խնդրանքս պատճառները յայտնի են, ըսաւ Բարձր. Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ն։ Սակայն ամբողջական կը հաղորդեմ Ձեզ ա՛յն կայս. բարեհաճ Իրատէն զոր ստանալու բարեբախտութիւնը ունեցայ ուղղակի և թերահոցի կերպով.

«Ես՝ Սահմանադրութիւնը՝ գահակալութեանս առջի օրեն իսկ անձամբ հիմնեցի ու հաստատեցի՝ հպատակներուս երջանկութիւնը եւ Պետութեանս յառաջդիմութիւնը նպատակաւ։ Աւդեն կը փափաքի տեսնել Երեսփոխանական Ժողովոյ գումարումը, բայց այս միջոցիս Ժողովրդական ընդունակս թիւնը եւ կարողութիւնը տեսնելով այդ Ժողովին բացումը ես անձամբ հրամայեցի։ Վճռական կերպով կը փափաքիմ Սահմանադրութեան տրամադրութիւնները պահպանումը, եւ յանուն Աստուծոյ կը հաւատամ Ձեզ՝ Ձեր Շէյխ-իւլ-Իսլամի տիտղոսը կրելուդ համար, թէ երբեմ չպիտի ձգեմ որ նոյն տրամադրութեանց արգիլումներ յառաջանան։ Դուք ալ սոյն երդումս հաղորդեցէք անոնց որոնց անկ է»

«Ես ալ անոնց երեքշաբթի օր Ցէրվանի հրապարակը հաւաքուած ժողովուրդին հաղորդելով Կայս. Իրատէն երդմամբ հաստատեցի զայն։

«Կայսերական այս շնորհն բարձրութիւնը և անկեղծութիւնը գնահատելով, թէ՛ նախարարները և թէ բոլոր ժողովուրդը անկեղծ համաձայնութեամբ մը երկրին յառաջդիմութիւնը ջանալու ընելու։ Ամբողջ աշխարհ կը գնահատէ Օսմանցիներուն կանոնաւոր շարժումը. այս վիճակը Պետութեան քաղաքական դիրքն ալ կը բարձրացնէ. բոլոր Օսմանցիներս ալ, ո՛ր կրօնքին որ ալ պատկանինք, առանց խտրութեան՝ հարենասիրական եղբայրակցութեամբ մէկ հոգի և մէկ մարմին ըլլալով՝ մեր Պետութեան երջանկութեանը համար աշխատելու գործին մէջ երբեք չթերանանք։ Բոլոր գործերու և պարագաներու մէջ կրթութեան և չափաւորութեան օրէնքը յարգելով՝ մեր պետութեան յառաջկայ պարտականութիւնը մէջ երբե՛ք չթերանանք։ Բարձրեալն Աստուած իր սիրելի Մարգարէին և բոլոր Մարգարէներու ի յարգանս՝ միշտ անհախտ պահէ մեր Պետութեան փառքն ու պատիւը, և անսասան՝ մեր սիրելեալ Կայսրը իր բարձր Գահուն վրայ։»

ԹՈՒՐՔ ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԱԶԱՏԱՄԻՏ ԱԼԻ ՔԷՄԱԼ ՊԷՅԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ՄԷԿ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

ԱՆՅԵՂԱԼԷՆ ԴԻՊԻ ԱՊԱԳԱՆ

Ութը տասը տարի առաջ էր, Ափրիկէի հիւսիսային կողմերը այցելեցի, Եգիպտոսը, Թունուզը, Ալժէրիան, Մարոքը, վերջապէս բոլոր խալամական երկիրները անճամբ տեսայ... բայց որովհետեւ ուղղակի Եւրոպացէն կը վերադառնայի իւրաքանչիւր այցելութեանս առաջորդը կը մտէի.

Այցելեցի իսլամական երկիրները, աւերակներ տեսայ ամէն կողմ,

Քրիստոնեայ երկիրները այցելեցի, տուներ, հոյակապ շէնքեր տեսայ։

Մարոքցիները յուսահատ՝ վերջին ծայր յուսահատ գտայ... Եգիպտոսի մէջ խալամ ժողովուրդը ազատութեան, յառաջդիմութեան ո և է նշան ցոյց չէր տար, իսկ Թունուզցիները, Ալժէրիացիները աւելի տկար, կէս մեռեալ վիճակի մէջ տեսայ... աչքերս լցուեցան. Ասուած իմ... սա ինչ տեսարան է... որքան պիտաք պատկեր... Բարեբախտաբար քանի մը օր վերջը կրցայ ինքզինքս մխիթարել, որովհետեւ կրցայ մտածել թէ Անգլիացիները մեզի հետ բաղդատուելով ո՛րքան զարգացեալ են նէ՝ մենք ալ՝ Թուրքերս՝ այդ խալամ ժողովուրդներուն հանդէպ մեւնայն դիրքին մէջ կը գտնուինք... Դէթ մեր երկրին մէջ մէտրէսէներու, վարժարաններու, վարժապետոցներու անկիւնները արմուկ յոդնեցնող խեղճ պատանի ուսանողներ կան որոնք մեր ապագայի յոյսերն են...

Այս խորհրդածութիւնէն վերջ բոլոր այդ ուսանողներուն տնական վայրերը... Նոյն իսկ Միւֆիթի և Հաւպիի վարժարանները հոգւոյս մէջ նուիրական յիշատակներ արթնցնելով միտքս եկան... ընկերներէս մէկ քանիին՝ անկիւն մը քաշուած՝ կիսձի և կամ Թիւրի գործոց նկատմամբ կատարած վիճաբանութիւնները յիշեցի... Վերջապէս չյուսահատեցայ... հաստատ գաղափար մը կազմեցի թէ օր մը չէ օր մը մենք՝ Թուրքերս՝ ինքզինքնիս փրկելով ի վիճակի պիտի ըլլանք ընդգրկելու արեւմտեան երկիրներու քաղաքակրթութիւնը...

Յիշեալ թուականէն ի վեր տարիներ անցան... վերտին յուսահատութեան մասնակցայ... չսիրազանց յուսահատեցայ... Բայց երբ՝ շուրջ քանի տարի առաջ բարձանուէմ մը յետոյ անցեալները Սիրքէճի երնելով դէպի Է. Դրան պաղատանս յուսաղցայ և ձեռքս Իզաւ մը անցաւ, կարծես թէ երազէ մը իրականութեան մը մէջ մտած էի... Վերջապէս հասկցանք թէ ինչ է կանոնը, ինչ է ազատութիւնը... Արդարեւ հանդուցեալ Սատուլլան փաշա ժամանակին սա իմաստալից տողերը գրած էր.

«Մէվ հեռատես և խելացի այցելու... աքանչացումով դիտած այս բոլոր հրաշալի շէնքերը՝ ազատութեան բարիքներով մեծցուած տաղանդներուն, հանճարներուն պտուղն է... այն ազատութեան՝ որ երկրին հոգին է, մի՛ւ փրկարարն է... առանց ազատութեան՝ կրթութիւն, զարգացում չեն կրնար տարածուիլ, արդէն հարատութիւնն ալ մի՛միայն ազատութեան շնորհքը կրնայ ըլլալ, առանց հարատութեան կարելի չէ երջանկութիւն ձեռք բերել... Ազատութիւնէ զերծ երկիր մը՝ արեւէ զուրկ դերեզմանի մը կը նմանի... Ազատութի՛ւն... Ազատութի՛ւն... դոյութեան առաջին խղճն ու փարքն է։»

Ա՛խ, անցեալդ յիշատակները չա՛ս դառն հեռքեր ձգած են, թէ՛ բարոյապէս և թէ նիւթապէս, մեր երկրին պատմութեան բոլոր էջերուն մէջ ալ... Զէ՞ մի որ Արեւմտաքի ժողովուրդը մեզ կը հարցնէ, «Վեց հարիւր այսքան տարիէ ի վեր կը սիրէք Արեւելքի ամէնէն գեղեցիկ մէկ երկրին. բայց արդեօք առ ալ մեր երկի՛ր է, մեր հո՛ղն է կարենալ բանալու չափ բան մը բրած էք, ո և է կարեւոր ու գնահատելի գործ մը, չէնք մը մէջտեղ բերած էք... Ո՛չ, այնպէս չէ՞...» Այո՛, Եւրոպացիները իրաւունք ունին, բայց պէտք է դնանան թէ զո՛ւրկ էինք ցարդ ազատութենէ, ազատութեան բարիքներէն։ Բայց սա ա՛լ յիշել պէտք է թէ ազգի մը համար յառաջդիմութեան երկրորդ պայմանն ալ ազատասիրութիւնն է... Ռուսերդ գաղութերէն մեկնելով Բուլգարիոյ համարանքի մը մէջ նշանաւոր գիւղ մը ընող Մէչիքեօֆ, Ռուսերդ և ռուս համբաւին ի նպաստ անգին ծառայութիւններ մատուցած է, ինչպէս նաեւ Բոլոնիայի մէկ անկիւնէն մինչեւ Բարիզի ամէնէն համբաւաւոր դիտարան հասատատութեանը մէջ rashիմը գտնելու բաղդը ունեցող տիկին Բրրի իր հայրենակիցներուն համար մեծապէս պատուաւոր եղած է։ Բայց ինչպէս ըսի՞ այդ հանճարները իրենց աշխատասիրութեանը կը պարտին իրենց հրաշալի գիւտերը։

Ա.Լ.Ի ՔԷՄԱԼ.

ԱՐԱՄ ԱՏԻԼ ՊԷՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսօրուան Մանզուլմի մէջ, Մէարիֆի պաշտօնեայ Սիւրէյա էֆ.ի բերանը դրուած յայտարարութիւն մը հրատարակուած էր, որուն մէջ ցաւոգի մասնաւորեան դեր մը վերագրուած էր ինձ, հասկցնել ուզելով թէ հայ գիրքերու քննիչութեան մասին ի գործ դրուած չափազանց խստութեան թելադրիչն ըլլամ։

Բոլոր պատուոյս, խղճովս ու արտովս կը բողոքեմ այս անշնորհք ու անարակելի յայտարարութեան դէմ, զոր եթէ բան օրինի ապացուցանող մը կարենայ գրանուիլ, ԿԸ ԼՈՍՏԱՆԱՄ 500 ՈՍԿԻ ՏՐԱՄԱԳՐԵԼ, Ո ԵՒ Է ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏԱԼԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒԹԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ։

Մինա կոգմէ, ինձ կը վերագահեմ թէ՛ մեղմ Սիւրէյա էֆ.ի, զոր երբեք չեմ տեսած կեանքիս մէջ, և թէ՝ անոր խօսքերը հրատարակող թերթին դէմ պատկանեալ դատարանին առջեւ պատիւս պաշտպանելու իրաւունքս։

ԱՐԱՄ ԱՏԻԼ.

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՐԳԵՑԷՔ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿԻՐՔԵՐԸ ԶՍՊԵՑԷՔ

Ազատութեան, արդարութեան, հաւասարութեան, եղբայրութեան այս դարուն մէջ չարք մը մարդիկ հոսանքէն օգտուելով անուանարկ ընել կը ճգնին իրենց անձնական հակառակորդները և այսպէսով կ'ուզեն իրենց կիրքերուն և քմահաճոյքներուն գոհացում տալ։ Ամէնէն ազատ խօսքեր և լուսանցքներ կը թափուին այս կամ այն անձին դէմ և մարդ մը ապաւորութիւնը կ'ունենայ թէ այս մարդին ազատութիւն տուցած են մի՛ միայն այս կամ այն անձին դէմ անդուսն գրանով հայհոյելու համար։ Ազատութեան, հաւասարութեան և արդարութեան այս դարուն մէջ ամենամեծ արդարութիւն է անձնական կիրքերը յագեցնել, ազատութիւնը չահագործելով։ Այս տողերը կը գրենք այսօրուան Մանզուլմի մէջ ցաւօք կարդալով կարգ մը անուանարկիչ զրպարտութիւններ ուղղուած տեսնելով իմ և եղբօրս հասցէին, որոնք ազատ խօսքերով արտայայտուած են, առանց ո և է բացարձակ իրողութիւն և փաստ առաջ բերելու, լոկ մեր պատիւը և վարկը ազարտելու գաւեռ նպատակով։ Մեզ ամբաստանող անձին՝ Սիւրէյա էֆ.ի հետ անգամ մը միայն գործ ունեցած եմ պաշտօնով, երբեւ հայ գրաւոր մասերու արբուած այցելութեան մը միջոցին։ Այդ գրասենեակ տէրերն են Սմբատ Դանիէլեան և Պալենց. անոնք և ուրիշներ, իրենց խղճին համաձայն, թո՛ղ ելլեն յայտարարեն թէ մենք ո և է վնաս հասցուցած ենք իրենց։ Զենք հաւատար որ Սիւրէյա էֆ. ոչ տեսակ ազատ խօսքերով ամբաստանած ըլլայ։ Եթէ երբեք ըրած է, այն ալ իր արարքները արդարացնելու համար է։ Նոյն իսկ հրաւէր կ'ուղղենք ամէն ազգի անհատներու, որպէս զի բացարձակապէս ապացուցանեն թէ մեր երեսէն վնասուած են ուղղակի կամ անուղղակի կերպով։

Բայց ինչ է պատճառը որ Մանզուլմի խմբագրութիւնը այսքան իրար անցած է և մեզի դէմ անիրիգն պայքար մը կը մղէ, որ ո՛չ մէկ կերպով կրնայ արդարանալ։ Պարզե՛նք իրողութիւնը։ Մեր եղբօր՝ Գարեգին էֆ. Պօյաճեանի կողմէ Արեւելքի տրուած նոր և փայլուն կազմակերպութեան առթիւ ամէնէն առաջ Մանզուլմի վարիչ ներքինիներ հիւսել Արեւելքի։ Բայց յետոյ տեսնելով որ Արեւելքի տակաւ համակիր ընդունելութիւն մը կը գտնէ ժողովուրդին, փայլուն վիճակ մը կը ստանայ և օր ըստ օրէ աւելի եւս կը զարգանայ, մանաւանդ երբ Արեւելքը իրր առաւօտեան օրաթերթ հրատարակելու զրպարտներ կը շրջին, այն տեղեն Մանզուլմի սկսաւ ամէն միջոց ի գործ դնել, որպէս զի Արեւելքի անյաջողութեան մասնաւ։ Ամէն մարդ կը ճանչնայ Մանզուլմի արտօնատէրը Յովհաննէս Ցէրիա Դայսէրեան, այդ պնա-կալէզ-հայցասակը՝ որ մտերիմ բարեկամը և խորհրդակցին էր ամենազգուելի և արեւբաշխակ մասնիչ և ամաթէօրլուսեա Անտոն Բէյօղլ Օղլրի։ Դարձեալ Մանզուլմի արտօնատէր Յովհաննէս Ցէրիա Դայսէրեանն այն գեղեցիկ արարածներէն էր որ գիրքը ինկած էր Հէյլէթը Թէհգիվիյէի հայրենիքը և գաղջելի արարած Մէհմէտ Ալիին, որուն հետ գիշեր ցերեկ մտերմական յարաբերութեան մէջ էր։

Իսկ Մանզուլմի խմբագիրներէն Արամ Անտոնեան, այդ սիրելի պաշտպանեալը Բէյօղլ օղլու Անտոնի, զոր քիչ մը վերը ներկայացուցինք, քանիցս Արեւելքի Տնօրէնութեան դիմում ըրած էր, պաշտօն խնդրելու համար, ապարդիւն մերժուած ըլլալուն, այժմ կ'ուզէ անարդ զրպարտութիւններով իր վրէժը լուծել։ Արամ Անտոնեանի ինքնութիւնը երեւան բերող տասխանեց որ այս մարմինը կազմուած է գրչի և գաղափարի մարդոց չանելու պաշտպանելու և այն պատուաբերները որ իրրեւ խմբագիր կ'ուզեն մասնակցիլ, իրենք ինքնաբար ազատ են ներկայ գտնուելու։

Այս խորհրդակցութիւնները, որ սապրագայ կազմակերպութեան իրրեւ նախապատրաստութիւն տեղի կ'ունենային, սա եղբայրացութեան յանգեցան որ առաջնայ մարմին մը կազմուի չորս ազգի թերթերու ներկայացուցիչներէ բաղկացեալ, որոնք պիտի պատրաստեն ծրագիր մը գլխաւոր կազմակերպութեան համար և պիտի բերեն ժողովին խորհրդակցելու և կանոնագիր մը պատրաստելու համար։ Այս մարմնոյն՝ թուրք լրագրութեան կողմէ ներկայացուցիչ և նախագահ կարգուեցաւ Ազատամիտ Զիւհտի պէյ, իսկ հայ լրագրութեան կողմէ հայ խմբագիրներու հաւանութեամբ ներկայացուցիչ նշանակուեցաւ Բիւզանդ էֆ. Քէչեան, յոյն խմբագրութենէն Բroosoսի պարոնտէր Սրասնաի էֆ. և էլիթիեմբօ հրէական թերթին խմբագիր Թարանթօ էֆ.։ Այս առաջնայ մարմինը այսօր պիտի գումարուի, և խորհրդակցութեան արդիւնքը նոր չրջաբերականով մը պիտի հաղորդուի իրենց անունները նշանակող խմբագիրներուն, որպէս զի ձեռնարկուի կանոնագրի պատրաստութեան։

Կէս օրէն մէկ ժամ վերջ ներկաները ցրուեցան փոխադարձ շնորհաւորութիւններով և յաջողութեան մաղթանքներով։ Այս նիստէն յետոյ դումարուեցաւ գրաշարական մարմինը և ներկաները իրենց բաղձանքը յայտնեցին ազատութեան ժամերը զեղչելու և օրականները ուշադրելու համար։ Ապատլլան Զիւհտի էֆ. յետոյ գնաց գրաշարներու ակումբին մէջ և հոն ալ ճառով մը բացատրեց հաւաքոյթին նպատակը և յանձնարարեց որ չարաթ օր հրաւիրուածներ զրկուին բոլոր գրաշարներուն և նիստի մը գումարման մէջ իրենց համար ալ ծրագիր մը պատրաստուի։ Գրաշարական սէնտիքային միաձայնութեան նախագահ ընտրուեցաւ Ապատուլլան Զիւհտի էֆ.։ Բնականաբար ինչպէս խմբագիրներու սէնտիքան, նոյնպէս գրաշարներու սէնտիքան պիտի ծանուցանէ ժամը և վայրը։ Ցերեկուան թերթերու գրաշարները ներկայ գտնուելու համար, կը խնդրուին նոյն սէնտիքային որպէս զի փոխանակ ժամը 4ին նիստ գումարելու կէս օրէն դռնէ եւ՝ 6ին կամ 6ռէկէսին տեղի ունենայ գումարումը։

ՄԵՐ ԳԼԽԻՊԸ

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐՈՒԻ ՍԷՆՏԻՔԱՆ

Ամենազաւա ոգեւորութեան մը մէջ էր երէկ Սիրքէճիի կայարանին դէմ գտնուող պարտէզ-գարեջրատունը։ Ամէն կողմ ըստուերոտ ծառերու հովանիին տակ խումբ խումբ նստած էին տեղական օսմ. մամուլին բոլոր ներկայացուցիչները։

Թէպէ կար, կը հարցնէին շատեր իրարու։ Չէին գիտեր թէ Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակուելովը օսմանեան խմբագիրները իրենց գրչին տէր դարձան և հետեւաբար ակէ վերջ այլ եւս ազատ են և կարող պիտի ըլլան իրենց իրաւունքները պաշտպանել կարգ մը լրագրատներու դէմ որոնք տակէ առաջ ամէնէն օգտուելով կը շահագործէին զանոնք։

Այդ պարէգրին վերնայարկը, որ խաֆիէներու կեդրոն եղած էր մինչեւ հիմա, երէկ հաւաքուած էին մամլի և գաղափարի տէր երիտասարդ գրողներ։ Թուրք գրագէտ և խմբագիր Ապատուլլան Զիւհտի պէյ հրաւիրեց որ ներկաներն ալ իրենց կարծիքը յայտնեն այս հաւաքման նպատակին համար։ Բիւզանդ էֆ. Քէչեան առաջարկեց որ եւրոպական նմանօրինակ Գիլիտներու կանոնագրէն օրինակ մը բերուելով այդ հիման վրայ նոր կանոնագիր մը պատրաստուի և տակէ առաջ գլխաւոր մարմնոյն ընտրութեան ձեռնարկուի։ Խօսքէնտեր էֆ. ուզեց տեղեկանալ թէ այս մարմինը միայն խմբագրական մարմնո՞ւն կը վերաբերի թէ լրագրերու գրաշարաց ալ։ Ապատուլլան Զիւհտի պէյ պատասխանեց որ այս մարմինը միայն խմբագիրներու յատուկ պիտի ըլլայ, իսկ գրաշարները պիտի ունենան իրենց առանձին գլխաւորը։ Այս պահուս խումբ մը գրաշարներ հաւաքման տեղը գալով պահանջեցին որ իրենք ալ մասնակցին այս գլխաւորի, որոց պատասխանեց Ապատուլլան Զիւհտի պէյ թէ իրենք ալ պիտի ունենան իրենց առանձին գլխաւորը որ այս նիստէն վերջ պիտի գումարուի։ Այս խօսքերէն վերջ դարձեալ գլխաւորի կազմակերպութեան եղանակին վրայ խօսք ըլլալով, որոշուեցաւ առժամեայ գլխաւոր մը կազմել որպէս զի կանոնագիր մը բերէ և անոր համեմատ կազմուի մնայուն գլխաւորը։ Խորհրդակցութիւնները դարձեալ չարունակուեցան և յարմար դատուեցաւ որ նախ գլխաւորի անդամները նշանակուին։ Թուրք, հայ, յոյն և հրեայ լրագրութեան 50ի չափ ներկայացուցիչներ մի առ մի ոտքի ելլելով ներկայացուեցան և ծափահարութիւններով ողջունուեցան։ Թուրք խմբագիր էքրէմ պէյ հարցում բրաւ թէ թերթերու արտատէրերը իրաւունք պիտի ունենան մասնակցելու գլխաւորի։ Զիւհտի պէյ պատասխանեց թէ՝ ոչ։ Ապա ելաւ Ալի Ֆէրիթ Ալի Ֆէրիթ ելաւ Ալի Ֆէրիթ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Յօդ. 76. Ընտրութեան մասին միացեալ թաղերը և թեմերը՝ եթէ իրարու մօտ ըլլան, ընտրողները մէկտեղ ժողովելով քուէարկութիւն կ'ընեն։ Իսկ եթէ իրարմէ հեռի ըլլան՝ իւրաքանչիւր թաղ կամ բեմ զատ քուէարկութիւն կ'ընէ, և եռաբեր երկրագործման քուէարկութեանց արդիւնքը կը միացնեն։

Յօդ. 77. Քուէարկութիւնը կատարուելէն եռաբը, նոյն օրը մեհեանի նեղսի մէջ՝ Թաղական Խորհուրդին առջեւ քուէատուփը կը բացուի. և այս բանին համար որոշուած քննիչները քուէներն համրելով, քուէարկած թուոյն հետ կը բաղդատեն։ Եթէ տարբերութիւն գտնուի, և Թաղական Խորհուրդը խարդախութեան կասկած ունենայ, մինչեւ տասներկուերորդ օր մը նորէն քուէարկութիւն ընել կ'որոշուի։ Նմանապէս եթէ ուշացած երեսփոխանաց թիւը առաջին անգամին չը լրացուի, մնացածին համար երկրորդ անգամ քուէարկութիւն կ'ըլլայ մեւս օր մը։

Յօդ. 76.— Եթէ պատահի որ քուէարկուներէն մէկը պէտք եղածէն աւելի թուով անուն գրած ըլլայ իր քուէթղթին մէջ, նոյն թիւէն վերջը եկած անունները անդրդուելի են. նմանապէս անվաւեր կը համարուին այն քուէթղթերը՝ որոնց մէջ գրուած անունները վերէն ի վար կարդալ դրուած չեն։

Յօդ. 79. Քուէարկուց թուոյն կէսէն աւելի քուէ ստացողներուն մէջէն՝ առաւելագոյն քուէ ստացող անձինք՝ երեսփոխան ընտրուած են։ Եւ եթէ երկու անձանց հաւասար քուէ պրուած ըլլայ, երիցագոյնը ընտրելի է։

Յօդ. 80. Եթէ առաջին անգամ քուէարկութեանը տասներեքերորդ անգամ, Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ առաւելագոյն քուէ ստացող երկու անձանց անունները. և երկրորդ քուէարկութիւնը օրինաւորապէս այն երկու անուանց վրայ կ'ըլլայ։

Յօդ. 81. Ամէն Թաղ. Խորհուրդ՝ իր թաղին ընտրուած Երեսփոխանաց անունները Պարիսպքին կը ներկայացնէ մասնաւոր տեղեկագրով մը, որուն մէջ պէտք է ճշդիւ նշանակուած ըլլայ ընտրելիներուն անունը, մականունը, ընակութիւնը, արհեստը, և քուէարկութեան բոլոր պարագաները։ Պարիսպքէն այս տեղեկագրերը կը ներկայացուին Թաղաքային Ժողովին, որ զանոնք քննելով կը ստանձնէ երեսփոխանաց ընտրելութեան պայմանները։ Այսպէս ստուգուելէն եռաբը, Պարիսպքը պաշտօնական կերպիւ կը ծանուցանէ երեսփոխանաց ամէն մէկուն բան օրինի ընտրութիւնը, և կը հրաւիրէ զանոնք Ընդհ. Ժողովոյ առեան կազմելու որոշեալ օր մը։

Յօդ. 82։ Ընդհանուր Ժողովը իր առաջին նիստին մէջ՝ Թաղաք. Ժողովին քննած տեղեկագրերը մտիկ ընելով եղած ընտրութիւնները և երեսփոխանաց իշխանութիւնը կը վաւերացնէ, որով Ընդհ. Ժողովը բան օրինի կազմուած կ'ըլլայ։ Ընդհանուր Ժողով կընայ գումարուիլ, երբ Կառավարութիւնը երեսփոխանաց մեծագոյն մասը ընտրած ըլլայ, առանց սպասելու գաւառական երեսփոխանաց ընտրութեան վախճանին՝ որոց լուրը մէկ կողմէն Կառավարութիւնը կերպը՝ իւրաքանչիւր վիճակի բնակչաց թուոյն նայելով, կեդրոնական Վարչութիւնը պիտի որոշէ, Առաջնորդաց հետ հետ խորհրդակցելով։

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔ

Յօդ. 90. Ամէն Ազգային անհատ՝ որ չափահաս և վատաբարոյ ու շահու տէր, պարտական է տրօք մասնակից ըլլալ Ազգային ծախուց։ Այս տուրքը տարեկան է. և բաշխման հիմն կը բռնուի իւրաքանչիւր անհատի կարողութիւնը։

Յօդ. 91. Ազգային տուրքը երկու տեսակ է. մէկը ընդհանուր՝ որ ընդհանուր ծախուց յատկացեալ է, և կը հաւաքուի Պատրիարքարանի կողմէն, Ազգային կեդրոնական մասուին համար. և մէկը մասնաւոր՝ որ իւրաքանչիւր Թաղի մասնաւոր ծախուց յատկացեալ է, և կը հաւաքուի Թաղական Խորհրդոյ կողմէն, Թաղական մասուիներուն համար։

Յօդ. 92. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ ընդհանուր տուրքի բաշխման և հաւաքման եղանակը՝ Թաղաքական Ժողովին մէջ կ'որոշուի, և Ընդհանուր Ժողովով կը հաստատուի։ Իսկ մասնաւոր տուրքը՝ ամէն Թաղ իր Խորհրդոյ մէջ կ'որոշէ և կը հաստատէ։ Սոյնպէս կը տեսնուին նաեւ գաւառներուն մէջ գաւառական ընդհանուր տուրքն ու Թաղական մասնաւոր տուրքը։

Յօդ. 93. Գաւառներուն կողմէն Ազգային Պատրիարքարանի Մասուին տրուելու մինչեւ ցարդ սովորութիւն եղած տուրքին բաշխման և հաւաքման եղանակը՝ Ընդհանուր Ժողովը պիտի որոշէ, և Բարձրագոյն Դրան հաճութեամբը պիտի գործադրուի։

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 94. Առաջնորդը Գաւառական Ժողովոյ նախագահն է, և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ։ Իր պարտաւորութիւն է գաւառին մէջ Ազգային Սահմանադրութեան գործադրութիւնը հսկել։

Յօդ. 95. Առաջնորդը չպիտի կարենայ Վանքերու մէջ ընակութիւն հաստատելով՝ պաշտօնին տեղէն հեռանալ. այլ գաւառին գլխաւոր քաղքին մէջ ազգային Առաջնորդարանը պիտի ընակի, ուր կը գտնուին և Գաւառական Ժողովները։ Երբ Առաջնորդ մը միանգամայն և Վանահայր ըլլայ, եթէ Վանքը միայն մէկ օրուան ճանապարհ հեռի է Առաջնորդանիստ քաղքէն՝ կրնայ երկու պաշտօնն ալ մէկտեղ վարել, երբեմն երբեմն Վանքին այցելութիւն ընելով։ Բայց եթէ հեռաւորութիւնը օրուան մը ճանապարհէ աւելի ըլլայ, պէտք է որ Վանքին մէջ իրեն փոխանորդ կարգեցուի, ինք քաղաքը ընակի։ Սակայն տարի եղած ժամանակը իր վիճակին ամէն կողմը այցելութեան կրնայ երթալ։

Յօդ. 96. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ եղածին նման՝ Գաւառներուն մէջ ալ ամէն թաղ պիտի ունենայ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ մը, ԹԱՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒՆ մը, և ԹԱՂԱԿԱՆ ԴԻՒՆԱՆՑՈՒՆ մը։ Նմանապէս Առաջնորդանիստ Քաղաքին մէջ պիտի հաստատուին ԿԻՍՈՒԱԿԱՆ և ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ։ Եւ Քաղաքական Ժողովին անօրէնութեանը տակ՝ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒՆ մը։ Նաեւ Առաջնորդարանի մէջ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԳԻՒՆԱՆՑՈՒՆ մը հաստատելով, Առաջնորդական վիճակին բոլոր Ժողովրդոց Թաղական Ազգանամարի տումարները հաւաքելու պիտի ժողովին, և Գաւառական ընդհանուր Ազգանամար պիտի կազմուի։

Յօդ. 97. Առաջնորդի ընտրութիւնը՝ նոյն և նման Պարիսպքի ընտրութեան, Գաւառական Ընդհանուր Ժողովով կ'ըլլայ, և ընտրութեան տեղեկագիրը տեղ-տեղ Խառն Ժողովին մէջտեղ Պարիսպքին կ'ուղարկուի։ Պարիսպքը Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովոյ համահաւասութեամբը կ'անուանէ զԱռաջնորդը, և Բարձրագոյն Դրան իմաց տալով պաշտօնական հրամանագիրը կ'ընդունի։

Յօդ. 98. Գաւառական Ժողովները Կեդրոնական Վարչութեան Ժողովներուն վերաբերեալ պատգամաւորներու համար պիտի կազմուին, և պաշտօնին ու պարտաւորութիւններն նոյն և նման են։ Բայց Գաւառական Ժողովներուն անդամոց թիւը՝ իւրաքանչիւր վիճակի համար միանգամ պիտի սահմանուի, ամէն մէկ գաւառի բնակչաց թուոյն համեմատութեամբ։ Մինչեւ որ Ազգային տուրքը գաւառներուն մէջ օրինաւոր կերպիւ հաստատուի, Տէրութեան առաջին և երկրորդ և երրորդ տասիներորդ տուրք տուող անձինք միայն պիտի ընտրեն Գաւառական Ընդհանուր Ժողովոյ անդամները։ Եւ այս Ժողովներուն կազմութեան կերպը՝ իւրաքանչիւր վիճակի բնակչաց թուոյն նայելով, կեդրոնական Վարչութիւնը պիտի որոշէ, Առաջնորդաց հետ հետ խորհրդակցելով։

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Յօդ. 99. Ազգային Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքը անփոփոխելի են։ Բայց երբ փորձառութեամբ՝ ինչ ինչ տրամադրութեանց փոփոխութիւնը հարկաւոր դատուի, Ընդհանուր Ժողովը՝ Սահմանադրութեան հաստատութենէն հինգ տարի ետքը՝ Վերաքննութեան Ցանձնաժողով մը կը կազմէ, Կրօնական և Քաղաքական Ժողովներէն երեքական անդամ, չորս Տէրութ. Խորհուրդներէն երեք-կու անդամ, և ասոնցմէ զատ Ընդհանուր Ժողովոյ մէջէն կամ դրսէն վեց հոգի, ընդամէնը քսան անդամ բնարելով։ Այս Ցանձնաժողովը կը սահմանէ հարկաւոր դատուած փոփոխութիւնները, որ Ընդհանուր Ժողովը վաւերացնելէն ետքը, Բարձրագոյն Դրան կը ներկայացուին, և Կայսերական հրամանին համեմատ կը գործադրուին։

Վ. Ե Ր Զ

ԲԱՆՏԻ ՅՈՒՇԵՐ

ԵՒՐՈՊԱՅԷՆ ԲԱՆՏ

ԱՆԶՆԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Այս վերնագրին տակ պիտի հրատարակեմ շարք մը յօդուածներ, հաղորդ. յանցաւորներու կրած տառապանքները պատկերացնելու եւ բանտերուն վիճակը ներկայացնելու համար։ Կը խնդրեմ որ բանտարկեալներ ու տառապողներ հանին իրենց լիաստակները մեզ զրկել։

1903ին Պոլսէն գրուած նամակով մը Պոլիս հրաւիրուեցայ ուսուցչական պաշտօնով։ Մեր հայ և եւրոպական թերթերուն մէջ Օսմանեան Հայաստանի այն տեղուանքներուն մասին այնքան ապիտաբեր և յուսաբեկ լուրեր կարդացած էի, որ մեծ դժուարութիւն կը կրեի վերջնական որոշում մը տալու։ Համոզուածութեան քննութիւններս վերջացնելէն ետքը, երթալ և փոտել բանտերուն մէջ... ա՛յն ամէնէն աւելի մեծ եռանդ կը զգայ օգտակար ըլլալ ու իր ազգին, անոր տանջանքներուն եւ վիշտերուն մասնակցելու, անոր լուսաւորութեան եւ յառաջդիմութեան համար աշխատելու։ Անհաւատներու մէջ անիծեալ ստրկութիւնը ինձ՝ ամէնէն աւելի էր թէ ներքսապէս զիս ամենայն ուժգնութեամբ զրաւիլը և Հայ ազգի անցեալն ու ներկան օտարներուն ծանօթանալը։ Այս խնդիրները բանտերն երկար տաեն զբաղեցուցին զիս և վերջապէս որոշեցի որ եթէ Ցանկասանի մէջ դործելու որ և է կարելիութիւն կայ հոն դիմեմ։ Պոլսէն ուղարկեցի մէկ նամակով տարեմտոյցս զիս կատարելապէս թէ ուսուցիչութեան կոչմէ երիվերի որ և է պրաստաս մը չունի, քանի որ անցագիրս կարգին էր և «Համիտիէ» ալ ունէի։ Թէև Եւրոպայի Հայ ուսանողական Միութեան մէջ էի և Հայէն ու Լայրցիկի մէջ յօգուտ հայ ուսանողներու պարահանդէսներ տարբած, դրամ ժողոված և ճառեր խօսած էի, բայց ո՞ր անիծեալ ընկերը պիտի մասնէր զիս։ Թէև Բագրատունեանց և Բասմա Բաթիպայի մասին ընդարձակ ուսումնասիրութիւններ գրած էի գերմաներէն լեզուով և ուսուցչ թերթերուն աչխատակցած էի ու Մեծ-Հայքի պատմական մէկ քարտէսը չծնած էի, բայց չէի կարծեր որ այսպիսի գործերու համար զիս գտնապարէին։ Որոշեցի պրոպիկ մասնագարտնս Հայէ թողուլ և Պոլիս գալ, յուսալով որ այդպէսով անխնդրանք կերպով կրնայի ազգակից ոստիկանութեան ճանկերէն։ Տրեզդէնի, Վիեննայի, Պուքարէստի, Բէօսթէնճէի ճամբով վերադարձայ Պոլիս և գեղանձիայ Վատիրի անունան ու բնական գեղեցկութիւնները վայելելով մտածելու քարտին, ամէկց 16 տարի առաջ իրր տարերու տարեկան տղայ մը մնծցած ի Սուրբ Էջմիածնէն։ Ինչ տարօրինակ յուզմունք մը տիրեց ամբողջ էութիւնս երբ Պոլսոյ հսկայ մզկիթները և ցից մինարէներն ու բազմամիս հայրական պարտէզները մեր տեսութեան հորիզոնին վրայ երեւցան։ Պիտի ազատի՞մ ոստիկանութենէն թէ ո՛չ. ազատ պիտի կարենա՞մ աշխատիլ թէ ո՛չ. ազատ եւրոպական կեանքը ձգելէն, ուսանողական անուշ կեանքը թողլէն եւրոպ ինչ խոչընդոտներ պիտի յարուցուին արդեօք։ Ազատայի անորոշութեան ներշնչած տիսուր մելancոլիութիւնը մը կը մտածէի և դեռ այն տաեն անծանօթ խաֆիէական էնթրիկներուն, կը խորհէի թէ եւ ո՛չ մէկուն վնաս մը չեմ տուած, գիտութեան համար աչխատած եմ, և ասիկա յանցանք մը չէ. ինչ իրաւունքով զիս պիտի դատապարտեն։ Զէ՞ որ Պոլսէն ստացած նամակս ալ կատարեալ ազատութիւն կը ներկայէր ինծի։ Ուրեմն, յանգ. Ռուսմանակ «Բրինչիբէլամարիա» չոգեկառքը վերջապէս կեցաւ. Դալաթիոյ քարափին առջեւ և դեռ ուրբ նաւէն չհանած՝ բազմաթիւ մարդիկ նաւ եկան և սկսան հետաքրքրութեամբ ընկեր հանդիսարերներ։ Ասոնցմէ մէկը փրանկերէն լեզուով բանիր մը բան ինծի։ Հայ կարծելով զայն, հարցուցի.

— Դուք Պատրիարքարանէ՞ն կուգաք։

— Այո՛, ո՞ւր են ձեր իրեղէնները։

— Ահաւասիկ. երկու մատաղ։

— Ո՞ւր է անցագիրդիդ։

— Գրպանս է։

— Ինծի տուէք։

— Առէ՛ք։

— Ետեւէս եկէ՛ք, ինդրեմ։

— Ո՞ւր պիտի երթանք։

— Հիւրանոց։

— Ուրեմն Պատրիարքարանի կողմէ ամէն բան կարգադրուած է։

— Այո՛, այո՛։

Նաւէն երանք դուրս։ Անցագիրներուն նայող խիժուռայէմ ոստիկաններ մէկ կողմ քաշեցին զիս, ուր հանդիպեցաւ վերջապէս ծանօթի մը, որուն նամակը զրպանս էր։ Բարեկամս հարցուց թէ ուր են իրեղէններս։ պատասխան տուի թէ Պատրիարքարանի կողմէ, զրկուած անձ մը տաեւ զանոնք։ Նոյն մէջտեղը Պատրիարքարանի կարծեցեալ ներկայացուցիչը թուղթերս և իրեղէններս ընդուն։ Բարեկամս հարցուփորձէն հասկացաւ թէ մեր կարծեցեալ ներկայացուցիչը հիւրանոցի մը ներկայացուցիչը եղած է և զիս խաբած է իր օթէլը տանելու համար։ Հարիւր հարիւնի հողին վրայ ոտք դնելով խաբեբայութեան մը զոհ կ'ըլլայի և այս ալեկոծ նշան մը չէր գործի յաջողութեան տեսակէտով։ Ոստիկանական քննիչ պաշտօնեաներ խուզարկեցին մտուելիքս և գրքերս։ Նոսկներս և երկու նամակներ գտան, ուրանք ինծի վերադարձուցին։ Քիչ առաջ տարիսի մը յայտնեց մեզ որ անպատճառ ոստիկանութեան նոսկարար Շեֆիք փաշային պէտք է ներկայանալ։ Ամէն աշխատութիւն պարապ անցաւ. ոստիկանայ բօլիսի մը հետ նաւակ նստելով դիմաց ամբոխ և ոստիկանութեան դուռը երթալ յաղնած, անօթի։ Հոս սկսուեցան երկարաձգաստ քննութիւններ. ոստիկանայ ամբողջ կենսագրութիւնս երեք անգամ պատմել, որպէս զի ինքզինքիս հակասեմ և ապշեցնով կ'երեւայ պատճառ մը և տեսնի մը տամ ձերբակալմանս և բանտարկութեանս։ Այն տաեն Սասունի մէջ նոր կոտորածներ եղած էին և կը կարծուէր թէ Հայերը Պոլսոյ մէջ ցոյցեր պիտի բնեն։ Մէկմէա Ալի կը կարծէր որ ես ալ այդ շարժումին մասնակցելու համար եկած եմ։ Շատ զուարճալի էր զիս հարցափորձող պաշտօնեային արհամարհական սպասաւորները և պնդումները որպէս զի ճշմարտութիւնը խոստովանիմ։ Երբ այդ պաշտօնեան ինծի հարցուց. «Ձամբան ծանօթներու հանդիպեցար», պատասխանեցի. «Ես Տրէզդէնի, Վիեննայի Պուքարէստի վրայով...» Խօսքս կտրելով երեսս ի վեր պօռաց մեծ աղխարհագրագէտ պաշտօնեան. «Պուքարէստը ո՞վ է. ճշմարիտը ըսէ։» —«Լիզիէնսիա», Պուքարէստը Թուրմենից մայրաքաղաքն է գլուցածիս համաձայն»։ — «Մուղիզը ըսէ»։ «Այս է ճշմարտութիւնը, էֆէնտիմ»։ Պ. Քէնիզը իր ընկերներուն հարցնելէն ետքը միայն համոզուեցաւ խօսքերուս ճշմարտութեան։ Վերջապէս մինչեւ իրիկուն ա-նօթի ծարաւ ոստիկանատան մէջ մնալէն ետքը քարտուղարներու սենեակ մը տարուին զիս, ուր այս էֆէնտիները ազնուաբար վրաս յարձակեցան և գրպանները պարպեցին ու ետքը զիս «Միւսաֆիրխանէ» հրամցուցին։ «Միւսաֆիրխանէ» բառը լսելուս պէս պահ մը մրմնջալու կարծեցի թէ երազս հիւրանոց պիտի տանի զիս։ Երբ հասանք դուռը՝ մեր ոտքերուն կապերը արձակեցին ու ներսը զիս մեր զլուխներուն վերեւ։ Երկայնակի եղեր հանդիսարանի մէջ, ամէն տարիք. դատ ու ատեանցաւ քու. չինութեան քարդ Ազատութեան չէնքին համար. Ազգը երախտապարտ է քեզ։ Քու անվատանակ գործունէութիւնդ չո՛ր ից փոր ու թմբուկ, լուռ ու անչչուկ համակերպեցար զգացումներուդ հակառակութիւնն, որոնց տակ թաղեցիր ներքին տառապանքներուդ զէզը, անխառար ընթանալով քու նուիրական ճամբդ։

Հայրի՛կ, երբ տարագիր զերեզմանիդ վրայ այս պատուս գրաս յաշիկ ողջոյնը գեփիւռին և արաւտ, գլխիկոր մամուռներու խնարտամբ հոգակայտիդ, գիտցիր որ ազատութեան շունչն է որ կուգայ հեռաւորներէն քեզի մրմնջել մտերմօրէն ու պատմել, պեղել սեպի յիշատակներուդ փտնդը անմոռաց։ Հայրիկ, այսօր Դուն կը վերապրիս քեզ ծանօթ բոլոր սրտերու մէջ, Դուն չպիտի մեռնիս՝ որ քան ազատութիւնը չիտամի անանց արշչիւ երջանկութեան մէջ։ Քու և բանտակիցներուդ կրած տառապանքները մեզ համար կը մնան մեզ իբրեւ դասն բաժակ, երբ այսօր ազատութեան նեկտարը կ'ըմպենք սակի դատմիներու և ազատանդ սիսանիներու մէջէն։ Հայրիկ, թող Քու յիշատակդ վայլի ազատանդաշող մեր սիրտերուն մէջ մեր յիշողութեան անմիւնները միշտ։ մենք Քու որդիներդ ու հանակիրներդ զիեզ չպիտի թողունք այլեւս տարագրութեան մէջ։ Երբ բանս չունեցար տեսնելու կենդանի աչքերով այսօրուան Ազատութեան արեւը, Քու ոսկերոտներդ գէթ պիտի չօչափեն զայն ազա՛տ հողերու տակ...։

ԳԵՂԱՄ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

* * *

ԱՆՏԱՍԱԳՐԱՆԱՆ ՆՕԹԵՐ

Տ.թիմ. Նշան-Գարդէն Արծրունի, ազգացեալ հայրը վերոգրեալ տողերը գրուցին, Ակնայ Ապուչիկ գիւղը ծնած է 1845ին։ Եղբայրն էր Կամարակալի հանգուցեալ Տ. Գարեգին քահ.։ Տ.թիմ. Արծրունի մէկն է մեր համայնքին այն պատուական անձերէն, որոնք անասնական ծառայութիւններ մատուցած են Երկրին և Ազգութեան։ Կայս. Բժշկ. վարժարանէ շրջանաւարտ՝ պաշտօն վարած է Օսմ. Բանակներու մէջ Երիտ պատերազմի ժամանակ, և յետոյ Կալկասոյ անցնելով՝ մասնակցած է հայկական, կրթական և թատերական գործունէութիւններու, ուր անվեհեր կարգադրիչ մը և չափազանց անկեղծ նեարգիր մը ցոյց տուած է։ 1880ին կրկին պաշտօնով կը վերադառնայ Փոքր Ասիա և իր Հայրենիքին երջանկութեան և ազատութեան համար կազմակերպութիւններու գլուխ կ'անցնի։ Իբր կեդրոն կ'ընտրէ Երիզա, ուր պարբերաբար կը պարզէ իր կրթական ու թատերական գործունէութիւնները։ Հեղինակ է տեղական բարբերով [illegible] մէկ քանի թատերական երկասիրութիւններու, որոնք իր պատուն զնա ձեռագիր վիճակի մէջ։ Հին Մշակներու մէջ ունի զգայացունց և հայրենասէր յօդուածներ, ինչպէս նաեւ ճամբու նեարգրական և բարացուցական նօթեր, որոնց մեծ մասը հրատարակութեան արուած չէ։ Գիտեր հայերէնէն զատ ֆրանսերէն, թուրքերէն և ռուսերէն լեզուները։ Անենասարսի պատասխ և անընկճելի տաղանդ մը ունէր։ 1888ին, իր նախանձորդ-մտերիներուն ձեռքով բանտարկուեցաւ և անօրինակ տանջանքներու ենթարկուեցաւ։ 6 տարի վերջ, Ակր. Տրիպոլիս աքսորուեցաւ, ուր 3 տարի տարեցաւ և մեռաւ, իր եաեւ ձգելով հայրենասէր և անձնուէր անձի մը հուշերը։

Տ. ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ինչպէս չորեքշաբթի օր ժամը 4ին հեռագրած էի Պաս. օրաթերթիդ, Ատանայի Առաջնորդ Տ. Մուշեղ եպսկ. Սեբաստեան նոյն օր առաւոտ Պլիսիկի կը ժամանէր։ Ն. Սրբազնութիւնը Երէյլիէն հեռագրած էր Վիճակիս Առաջնորդ Դեր. Տ. Թաթուլ Ծ. վրդ.ի որ կայարան դալով սպասէցին. բայց Առաջնորդ Հայրը՝ ընկերակցութեամբ Կարապետ էֆ. Կիրակոսեանի և Տ.թիմ. Խորէն էֆ. Հայրապետեանի զինքը քաղաքս առաջնորդեցին, որպէս զի յաջորդ օրը, կիրակի, պատարագեն։ Շաբաթ իրիկուն եպիսկոպոսի մը գալը արդէն տարածուած էր քաղաքիս մէջ, վասն զի Առաջնորդ Հայրսուրբը չաբաթ իրիկուն ի պատիս իր եղբայրակից Մուշեղ Սրբազանի յանձնեց թէ՛ Առաջին, Աթոռը և թէ միանգամայն ասան, այնպէս որ «մեծ եպիսկոպոս մը» եկեր է խօսքը կը լսուէր ամենուրեք։ Կիրակի խուռն բազմութիւն մը խուժած էր եկեղեցին։ ի սկզբան Մուշեղ Սրբազան՝ ազդուած թերթերու գրածներէն՝ Սաղաւարտով ուզեց պատարագել, բայց Վիճակին Առաջնորդը՝ իրր տեղւոյն Առաջնորդը՝ նկատելով որ Ազգ. Պատրիարքարանի պաշտօնական այդ տեսակ բան մը հաղորդուած չէր՝ ի յարգանս Սամանայի միր Առաջնորդին Եպիսկոպոսական պատուոյն վառաւոր Զարպլաքը անոր գլուխը դրաւ. ուրեմն կայ, Թաթուլ Հայրսուրբը այսչափով չգուսկանալով ու նկատելով որ Մուշեղ եպսկ. երբ Պոլիս երթայ, հրաւէր ընդունի պատարագի, մի՛ գայլ Զարմանալիքը զլացաւ իրեն՝ Ն. Սրբազնութեան գլուխը դրաւ ոմանպիսի չաթալթագ մը՝ որ 250 տարուան հնութիւն մին է և որ հիմա Մուշեղ Սրբազանի ծրարին մէջ կը գտնուի։ Թաքերէն լսելով զեղեցիկ քարով մը խօսեցաւ։ Թաթուլ Վ. սպասաւորեց վերաբերման տաեն և երգեցողութեանց նեղդաչնակութեան մասէն հսկեց։ Սրբազանը յետ Ս. Պատարագի, երգեցողութեամբ զգոյց առաջնորդուեցաւ, ուր պատուասիրուեցաւ վայելուչ կերպով։ Որմէ վերջ Վանք. Կառավարիչը փոխադարձ ողջոյնի տաեւ։ Երեկ իրիկուն հոս մնաց Թաթուլ Վ.ի և այսօր ուղեւորեցաւ Իզմիր։

* * * Ազգ. երկաեւ վարժարանաց տարեկան քննութիւնները կանոնաւորութեամբ կը չարունակուին։ Հայերէնի քննութիւնները զոր կը վարէր Տեսուչ Զարեհ էֆ. Մոգաքեան, չատ յաջող անցաւ. Նոյնպէս թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուները. թուրքերէնի քննութիւնը կը վարէր Օնենկ էֆ. Սրապեան։ Վանք. Կառավարիչը և Առաջնորդ Հայրսուրբը չարունակ կը նախագահեն քննութեանց։ վասն խիստ գոհ մնացած է քննութեանց արդիւնքէն։ Ուրբաթ օր ներկայ էին նաեւ Մերսոյի ուսումի մասնաւոր Պարհանէատին պէյ, որ Սալթանի վարժարանէն եկած է։ Այս տարի երկու չորսնամսեայ ունինք՝ Դրիգոր Շէնիրլեան և Յակոբ Մէրտանեան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՆԱՅ

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿՐՕՆԱ-ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՔԱՆԳԱՐԱՆԻ

ՄՆԱՅՈՒՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Յայտարարուած է, որ 1909 թ. ապրիլի 7ին պէտք է տեղի ունենայ Ղուկասեան Մրցանակաբաշխութիւնը։

Մրցութեանը մասնակցել ցանկացողները պէտք է իրենց աշխատութիւններն ուղարկեն մինչեւ առաջիկայ նոյեմբերի 1ը Թիֆլիսի առաջնորդարան՝ միայնոյն Ցանձնաժողովի անունով։

Ղուկասեան մրցանակի ճիւրը «պէտք է պատկերի հայ լեզուն, հայ զրաբարեան կամ հայ պատմութեան ճիւղերուն, այն է հայոց լեզուի և գրականութեան հետազօտութիւն, հին հայ մատենագիրների թարգմանութիւն լատինութիւններով կամ բանասիրական քննադատութիւններով ճոխացած, ազգային կամ եկեղեցական պատմութիւն, լուսաբանված հատուածներ, հայաբնակ գաւառների աշխարհագրական տեղագրութեան, ազգային զեղարուեստի հետազօտութիւն, հայ օրէնսդրութեան կամ կանոնադրութեան վերաբերեալ տեսութիւններ»։

«Մրցանակի չեն կարող ներկայացվել՝ 1) օտար լեզուներից թարգմանութիւններ, 2) դասագրքեր, 3) մի անգամ արդէն տեւ ազգային հատասարութիւնից վարձատրված երկիր, 4) հին մատենագրութեանց պարզ տպագրութիւններ, 5) մրցման ժամանակից երկու տարի առաջ տպագրված գործեր»։

Ներկայացվաց գործերը պէտք է հայերեն լինեն, ձեռագիր կամ տպված. տպագիրները հնգեակն, իսկ ձեռագիրները մեկ օրինակ։

Մրցանակի արժանացած աշխատութեան ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ՏՐՎՈՒՄ Է ՀԻՆԳՀԱՐԻՒՐ ՐՈՒԲԼԻ։ Ուղարկված աշխատութիւնները յետ չեն տրվում։

Առաջնորդ թեմի և նոնագահ միայն Ցանձնաժողովի՝ Գարեգին արհեպիսկոպոս Անդամ միայն Ցանձնաժողովի և քարտուղար՝ Խաչատուր Ցարուբիանեան։

ԱՌՏՈՒՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ամրան մէջ միսը թարմ պահելու համար Ցանցնիները փորձառական սովորութիւն ունին։ Ցանցապակիի անօթի մը մէջ կը դնեն միսը եւ չատ սաք ջուր կը լցնեն վրան, մինչեւ որ միսը ծածկուի ջուրով. ապա խէղ կը լցնեն ջուրին վրայ։ Այսպէս օդը յարաբերութիւն չունենար միսին հետ եւ միսը լաւ կը մնայ։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Եգիպտոսի հայկական մամուլը հետզհետէ բազմացումի է իր օրգանները։ Այդպէս հրատարակվում են «Լուսաբեր», «Արշալոյս», «Մարալ», իսկ վերջերս սկսել է հրատարակվել և «Արեւ» անունով մի ամենօրեայ լրագիր, որի հրատարակութիւնը սանձնել է նորիրա Ալեքսանդրիա քաղաքի մէջ հիմնված «Հրատարակչական Ընկերութիւն Եգիպտոսի Հայոց» անունով մի ընկերութիւն։ Նոր թերթերը նպաստաւոր ապառութիւն է թողնում և կարող է տեւական լինել, քանի որ հրատարակութիւնը սանձնել է մի ամբողջ բաժնեփրական ընկերութիւն։

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ

Eau Avellane

ՏՕՔԹ. Բ. ԹԼՕՏՕՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՆ

ԲԺԵԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Պատրաստուած

Գիմիագէտ ԼԷՈՆ ԻՐԻՆԷԻԻԻ կողմէ Արծաթի շքագրամ և պատուոյ վկայական ստացած ԱԹԷՆՔի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, զլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ ստոիճանաբար և ամէն երանդներով; և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերթափոխութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մարթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնը ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյով է, չագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կը ծախուի Բերայի մէջ Պօն Մառչէ, Դալաթիա՝ Հիսարէլի սուս.չահատուածոց վաճառատունը, Թիւնէլի մօտ, Պոլիս՝ Գատատեան և Քեսապիմ պէյ դեղավաճառներուն ու լոյոր գրքերոր դեղավաճառները, Բարիզ՝ Պ. Ա. Օթտա վարդապետի խանութը, Քամբիլիոն փողոց, Ռէյթի (Պարպոնան)՝ Պ. Պ. Մուսնալիա, Դաւիրէ՝ Մաքիոլի։

ՄԹԵՐԱՆՈՅ, Թեosor Սրավրամի, Բերա Մեծ Պողոտայ, թիւ 146։ 25—2

Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 դահեկան

ՔԱՆԻ ՄԸ

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԻԱՅՆ

ԻՐԱՊԷՍ

Աժան Ապրանքներ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ

ԹԻՐԻՆԿ

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ

ԱՊՐԱՆՔԻ

Բոլոր ճիւղերուն մէջ

ՂԱԼԱԹԻԱ

	Դրուշ
ՔՕՍԹԻՄՆԵՐ, այրերու համար, ՔԱՆԹԷՔԻ բուրդէ, վերջին նորոյթի համաձայն	125
ՔՕՍԹԻՄՆԵՐ, ՔԱՆԹԷՔԻ, այրերու համար, կտաւէ եւ ճերմակ	40
ԲԱՆՏԸՍԻՆՆԵՐ ՔԱՆԹԷՔԻ բուրդէ, վերջին նորոյթին համաձայն	95
ԲԱՆԹԱԼՕՆՆԵՐ, ՔԱՆԹԷՔԻ կտաւէ եւ ճերմակ, լուա- լու յարմար	15
ԺԻԼԷՆԵՐ, ՔԱՆԹԷՔԻ բիւրէ ու կտաւէ եւ ճերմակ	12
ՍԷՆԹԻՒՐ-ԺԻԼԷՆՆԵՐ, ՔԱՆԹԷՔԻ կերպասէ, ճաշակաւոր տէսէնցներով	5
ՊԼՈՒԶՆԵՐ պարիսպէ	25
ՔԱՇ-ԲՈՒՍԻԼԻՐՆԵՐ	70
ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՆԵՐ կտաւէ	25
ՔՕՍԹԻՄՆԵՐ կտաւէ, կի- ներու համար	70
ՔՕՍԹԻՄՆԵՐ կտաւէ, տղոց համար ճաշակաւոր տէ- սէնցներով	20
ՔՕՍԹԻՄՆԵՐ կտաւէ փոքր աղջիկներու համար	20
ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ յարդէ այրե- րու համար	6
ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ յարդէ, տղոց համար	6
ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ կտաւէ, տղոց համար	6
ԲՈՒՆ ԻՍԿ ԲԱՆԱՄԱ զըլ- խարկներ	50
ԿԱԿՈՒՂ ՕՁԻԲՆԵՐ զէ- ՔԻՐ, ճաշակաւոր տէ- սէնցներով	2½
ԹԵԻՆՈՑՆԵՐ զէՔԻՐ, ճա- շակաւոր տէսէնցներով	3
ԹԵԻՆՈՑՆԵՐ խաչուէ	4½
ԳՈՒԼՊԱՆՆԵՐ այրերու հա- մար ՔԱՆԹԷՔԻ. զոյգը	3
ՇԱՊԿՆԵՐ ամբողջ զէՔԻՐ այրերու համար	12
ԱՐՏԻՔՆԵՐ այրերու հա- մար զէՔԻՐ եւ ճաշա- կաւոր տէսէնցներով	11
ԾԱԾԿՈՑԹՆԵՐ բիրէ մեծ մահճակալներու համար	30
ԹԱՇԿԻՆԱԿՆԵՐ այրերու համար կէս երկվեցեակը	4½
ԹԻ ՊԱՐԲԻ ՇՈՐԻ այրերու յատուկ ծոյզ համբաւաւոր կօշիկը փոխ. 120 դրշ.ի	99

ՄԵԾ ԶԵՂՉ

ԿԱՆԱՆՑ

ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

ՎՐԱՑ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(ՍԿԻՒԴԱՐ - ՍԷԼԱՄԻԼ)

ԳԻՇԵՐՕԹԵԱՆ ԵՒ ՏԵՐԵԿԱՆԱՑ

34րդ տարեշրջան 1908 - 1909

Վարժարանս 34րդ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 1 երկուշաբթի օր, և դասանոցները յաջորդ երկուշաբթի կը սկսին։ Վարժարանս կուսակ տարմային ընտիր դասախօսութիւն մը, կ'ուսանի մայրենի լեզուն, օսմաներէն (արաբ. և պարսկ.), ֆրանսերէն, անգլիերէն և գերմաներէն լեզուները մասնագիտօրէն և գրչնականօրէն, գրագիտական, իմաստասիրական և գիտական ուսումները իրենց բարձրութեան մէջ (ընդհանրապէս ֆրանսերէնով), տարրական ուսումները իրենց բոլոր մանրամասնութեամբ և գրչնական եղանակաւ։ Ինամք ընտանեկան, մանաւանդ ընտիր և առողջարարական։ Վարժարանիս տարեմուտին է գիշերօթիկներու համար 32 օսմ. ոսկի. ցերեկեաներու համար վերին կարգերու 10 ոսկի օսմ., իսկ նախապատրաստական տարիներու համար 8 ոսկի օսմ., երկու անգամէն վճարելի, կանխիկ։ Գրատուցի աշակերտաց ամէն տեսակ գիտութիւն կ'ընծայուի և բանակցութեան ատեն հարկ է աշակերտին «Օսմանիէ Թէզքէրէ»ին պատճէնը յղել։ Վարժարանս աշակերտ ունեցող և նոր աշակերտ ազնուագոյն տալ փափաքող ծնողք և պաշտպանք օգտապանք 15էն մինչեւ սեպտեմբեր 1 կը իրատիրուին մոց տուն սատանալու վճարելով առաջին կիսամեայ թաշակը կանխիկ։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Երկու տարուան շրջանով, Ա. Տարի

1908 - 1909

Սոյն դասընթացքը յաճախող պարտներ պիտի ուսանին մայրենի լեզուէ զատ՝ Օսմ. Ֆրանս. գերման. և անգլ. լեզուները տարրական տեսակէտով, տարրական ուսումներ և գրչնական հանձնարարութիւններ, տարրական թղթակցութիւն իրենց բոլոր մանրամասնութեամբ, քաղաքական տնտեսագիտութիւն, տարրական օրէնք, վաճառականութիւն, պատմութիւն եւ այլ կարեւոր ծանօթութիւններ և գրչնական գիտելիքներ։ Ուսուցիչներն ընտրուած են փորձ, հմտաւ և տարրական հրապարակի վրայ ծանօթ անձնաւորութիւններէ։ Տերող լեզուն պիտի ըլլայ օսմ. և ֆրանս.։ Տարեթուական կանխիկ գիշերօթիկներու համար 36 օսմ. ոսկի, տարեթուական կանխիկ ցերեկեաներու համար 12 օսմ. ոսկի։ Դիզիմոնները պէտք է ունենան ի մեռոն երկրորդական ուսմանց վկայագիր կամ նոյն ատեանին կրաղութիւն, քննութեամբ հաստատուած։ Դիմումները պիտք է ըլլան գրաւոր և մինչեւ օգոստ. 15։

Տնօրէնը յուլիս 15 Դշ.էն սկսեալ, ամէն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ եղբը վարժարանը կը գտնուի մինչեւ կէս օր։

Տնօրէն Պերդերեան վարժ.ի

10—1 ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Մանօթ.—Կարապետեան Աղջկանց Երկրորդական վարժարանին ծանուցումը յաւելեալ չարթա պիտի հրատարակուի։

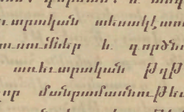

ՇՈՒԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ԲԱՖԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐ

Յլ. 27ին, Ժօճի, Սեւ Ծովէն

Օգոստ. 3ին, Ֆրէժի, Մարսիլիայէն

Օգոստ. 10ին, Ուսս Սկպու, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Յլ. 28ին, Ժօճի, Մարսիլիա։

Օգոստ. 5ին, Ֆրէժի, Զօնկլատ, Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիք

Օգոստ. 11ին, Իմպրեդի, Մարսիլիա

Ա. կարգ Բարկի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 160 »
Բ. » Բարկի » 150 »
» » Մարսիլիայ » 120 »

Ա. կարգ Լամանի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիկրի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գրիգոր Թոփճեան, քարտէրի վրայ։

15 50—17 Թ. ՌԷՊՈՒԼ

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թնճկին կաստարեալ նմուշ մը կը կապէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միանայն վնուին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին նմուշ մրն է տոց եւ տկարակազմներու համար։

50 9

ՇԵՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազգ.— Շերբէթի Խայրիէի վարչութիւնը նաւազարդի կը դնէ 250 ծրար առաջատի կաս., թիւ 10. վերջնական նաւազարդը տեղի պիտի ունենայ 1908 յուլիս 24ին (Հ. Տ.)։ Ամենք որ կ'ուզեն մասնակցիլ այս նաւազարդին, պէտք է որ Վարչական Խորհուրդին ներկայանան, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը, ժամը 6էն 10 (Ք. Թ.), հարկ եղած երաշխաւորութեան գումարով կամ երաշխաւորով։

Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 5/18 յուլիս 1908 10—9

* * *

Ազգ.— Շերբէթի Խայրիէի վարչութիւնը նաւազարդի կը դնէ 15,000 թմոս երեքլիի հանքածուխ՝ լաւագոյն տեսակէ։ Վերջնական նաւազարդը տեղի պիտի ունենայ 1908 յուլիս 17ին (Հ. Տ.)։ Ամենք որ կ'ուզեն նաւազարդին մասնակցիլ, պարտին Վարչական Խորհուրդին ներկայանալ, երաշխաւորով մը կամ երաշխաւորութեան գումարով մը, հինգշաբթի և երկուշաբթի օրերը, ժամը 6էն մինչեւ 10 (Ք. Թ.)։

10—9

Տնօրէնութիւն

3/16 յուլիս 1908

ԱՆԴԱՏՕՐԱԿԱՆ ՕՍՄԱՆԼՈՒ ԹԷՊՈՒՐ ԵՇԼՈՒՆ ԵԼԱԾԸ

Անգլաս վէ Սիմանսլէյ վէ Մարլէյ և Բարթիլի վէ Պէյլիք-Քէյսրիս վէ Սապիար խթաստիրմանսան դրանդ սուբէթի իլէ խրոր խանիմէք իւզրէ Աֆիոն Գարահիսարտա վագոն պուան պուզսայ նագլիամլնա պու օրաս կէչէն 30 հազիրան 1908 թարիխին սէ մնատէթի մնենգ ազիէ օրան սէրի խանիթիվ մանսուս 1 նումէրօլը վէ ֆի 1 թէմմուզ 1907 թարիխի ֆէվզէլատէ վէ մուվազաթ թարիխանան պէրմնեն իլավէսի ֆի 30 հազիրան 1909 թարիխինէ գատար մէրքէզնա օլմասը իլան օլունուր։

Միւտիրիյէթ

Հայտար-Փաշա, 20 թէմմուզ 1908

Պաղտաս բիմար եօլ Շիրէթի շահանէի Օսմանիխան

Պաղտաս խանիթը խանթաթօղարտնան թրանսիթ սուբէթի իլէ խրոր խանիմէք իւզրէ Աֆիոն-Քարահիսարտա վագոնպան պուզսայ վէ արթա նագլիաթիան օրաս էյլուլ իչուն 30 հազիրան 1908 թարիխինէ մնատէթի մնենգազիէ օրան սէրի խանիթիվ մանսուս 301 նումէրօլու վէ ֆի 1 թէմմուզ 1907 թարիխի ֆէվզէլատէ վէ մուվազաթի թարիխանան իբնենի իլավէսի ֆի 30 հազիրան 1909 թարիխինէ գատար մէրքէզնա օլմասը իլան օլունուր։

Հայտար-Փաշա, ֆի 20 թէմմուզ 1908

Միւտիրիյէթ

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՏԱՆՔԱԶԱՐ

Վարժարանս նպատակն է հայ աղջիկներուն տալ միջնակարգ դասախարսութիւն մը՝ բարոյական առողջ սկզբունքներու վրայ հիմնուած, և ֆիզիքական, իմացական և բարոյական խնամս կրթութեամբ մը՝ զարգացած և բարեկիրթ հայ տատիկներ և դաստիարակութեան դրօշին օժանդակներ պատրաստել։ Գիշերօթիկներու տարեթուականն է 14 օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարել սեպտ.ի սկիզբը և կէսը յունվարի վերջերը։ Դասընթացի դասի համար 5 կամ 3 օսմ. ոսկի կը պահանջուի, դասատուութեան թիւին համեմատ, իսկ երգեհոնի դասի համար՝ 2½ ոսկի։ Վարժարանին Իթ. տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 9ին (Ն. Տ.) Դշ.։ Լրիվանը։ Կը խնդրուի նոր աշակերտուհի չգրկել՝ առանց նախապէս խնդրանք տալու։ Տրօշնուութեան։ Վարժարանին նոր յաստաղերը ուղղուներուն ձրի կը գրեսի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել Մր. Բիթիի, Պաղպոր Հաուզ, Կ. Պոլիս. կամ Տօքթ. Ս. Գալաշեանի, Սանտոպոտ Խոտամոկոլութեան, Սատաղար։

15—3

Օ Ա Ռ Թ Վ Ր

ԶԱՆԱԶԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՊՐԱՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Թիւ 194, Կալաթա Սէրայի Կայս. Լիսէի դիմացը

ՊԱՐԵՆԱՐ ԱՋԳԴ

Շաբաթ 9/24 երկուշաբթի օրէն սկսեալ միայն մէկ ամսուան համար, Վաճառատան մէջ գտնուած ապրանքները յատկացնց ոսկան գիներով սկսած ենք ծախել՝ դասական հետեւեալ ցանկին համեմատ.—

Օսմանեան ոսկին	120	դրուշի	հաշուով
Անգլիական »	132	»	»
Ֆրանսական »	105	»	»
Մէճիտիէ	22	»	»

Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ մեծաքանակ և բրդէ կերպասներ, տանդէլաներ, հովանոցներ, մեռնոցներ, ճերմակեղէններ և գտնուած ընտիր ապրանքներ։

13—12

ԱՌԹՔԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

Է. ՔԱԼԻՎՐՈՒՍԻ ԵՒ ԸՆԿ.

342, Բեռա, Մեծ Փողոց, 342

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՄԸ ՍԱՐԲԱԾ Է

ԲՔ ԲՈԼՈՐ ՀԱԲԵՐԳԵՏՈՒԹԻՒՆ ՍԷՋ

ՍԿՍԵԱԼ 1908 ՅՈՒՆԻՍ 9/22 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ

ԽԻՍՏ ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Փոխանակներու և պատրաստ շրջազգեստներու ճիւղերուն վերակազմութեան պատճառաւ՝ այդ կարգի ապրանքները բացառապէս ոսկան գնով կը ծախուին։

10—9

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻԷ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ, 1908-1909

Վարժարանս ԻԷ. տարեշրջանը կը սկսի յաստաջիկայ Սեպտ. 1 ին։ Նորեկ աշակերտներու մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին Օգոստ.27-30։ Դասերի կանոնաւորապէս պիտի սկսին Մեպտ. Ամս., Բ. օր։ Վարժարանս իր ուսմանեայ դասընթացքով ունի այժմ Պատրաստական Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարաններ։ Ծրագրուած է քանալ է. դասարան մին ալ Մանկավարժական և առեւտրական դասին թացքով։ Այդ դասարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ, երբ ի մօտոյ վարժարանս ընդարձակուի յատկացուած նոր շինութիւններով։ Աշակերտ մը որպէս զի կարենայ ընդունուիլ վարժարանի պատրաստական դասարանին մէջ, պէտք է որ, Ա. բլայ 10-12 տարեկան, ուշիկ և առողջ, Բ. ունենայ հետեւեալ ծանօթութիւններ. — Հայերէն վարժ կարդալ, ընթեռնլի կերպով գրել, թիւերանութեան «մասունք բանի»ն գիտնալ, թեպրդութիւն մը գրի առնել առանց սղղագրութեան խոչոր սխալներու, և թուաբանական չորս գործողութիւնները վարժ կերպով կատարել 1-1000թիւերով։ Վերի դասարաններէն որ և է մէկին մէջ ընդունուիլ ուզող աշակերտը պարտաւոր է քննութիւն տալ վարժարանի ուսուցչական Մարմնոյն առջեւ բան ծրագրին։ Թոչակառոր գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է վճարել, Մուտքի տուրք (մնամուտ) 3 օսմ. ոսկի, Տարեթոչակ 16 օսմ. ոսկի։ Իփոխարէն, գ'չգրօթիկ աշակերտներուն վարժարանէս կը տրուի մնանդ, հագուստ, անկողին կազմած, դասագիրք և ուսում. պնաց, ուսում և գեղ։ Մաքրութեան և բժշկական ծախքերը ևս վարժարանին վրայ են։ Ոչ-կարմրեցնակ գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է վճարել նաև իրեւ սրահեան դրամ 3 օսմ ոսկի, որ, իրրեւ առանց դրամ, կը պահուի վարժարանին դրամարկղին մէջ, և եթէ կը տրուի աշակերտին՝ երբ ան վերջապէս մեկնի վարժարանէս։ Պատրաստական, Ա. և Բ. դասարանաց ցերեկեայ թոչակաւոր աշակերտաց համար պէտք է վճարել 6 օսմ. ոսկի, իսկ Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարանների աշակերտաց համար 7 օսմ ոսկի։ Ի փոխարէն, վարժարանս ցերեկեայ թոչակաւոր աշակերտներուն կուտայ ուսում և մնայն ցերեկուան ճաշ. դաշտակի և ջութակի դասերը կամաւոր։ Անոնցմէ մինչեւ կամ մեկին փափաքը պէտք է որ վճարէ 3 օսմ. ոսկի։ Արձակուրդի միջոցին վարժարանս մնացող և կամ օգտուիլ մասնակցող գիշերօթիկ կամ ցերեկեայ թոչակաւոր աշակերտները պէտք է որ վճարին մէյ մէկ օսմ ոսկի։ Բոլոր այս վճարումները կանխիկ են։

*** Վարժարանս ունի նաեւ Արեւատաճախուած էր, Հանոսէնց քանի մը քիլոմեթր հեռու։ Իր ապոյին հանքաջուրով համբաւաւոր այդ փոքր քաղաքը քանի մը տարիէ ի վեր լքուած է, Սալի որ Պէարնի հանքաջուրը աւելի յարգ ստացած ըլլալուն, որ նոյնքան բարերար ազդեցութիւն ունի։

Թէ՛ զրօսաշրջիկները և թէ հիւանդները իրաւունք ունին յարդ չընծայելու Քրէօզնաքի, որ երկու մասի բաժնուած է Մանկի կողմէ. նեղ և ցից փողոցներ կան արեւմտեան մասին մէջ։ Միայն արեւելեան մասին մէջ ճոխ տուներ կան, գեղեցիկ պարտէզներով շրջապատուած. հանգստաւէտ օթեւաններ ալ կան։ Գարշ հանքային ջուրերուն, աւելի արդիւնք են մարդկային հարատարաւորութեան քան Բնութեան։ Զարաշխական մեքենաներու միջոցաւ ապի ակերուն ջուրը կը հատաքին, չանագործելու համար։ Իրարու վրայ դրուած ոստաստիճաններու վրայ կ'արձակին ջուրը։ Կը բաժնուի, կը շղթանայ ճերմնթեան ազդեցութեան տակ։ Մնացած մասը պրօմիրներ և իսմարներ կը դարձնակէ, զորս կ'աւելցնեն ակերու բնական ջուրերուն վրայ, տաք բաղնիքներ առաջ բերելու համար։ Գիշերամենին որ Հօմնն, իր հետ սենեկապատուհի մը առած, դէպ ի Պիարնեանները ճամբայ ելաւ։ Նախ Պիարից գնաց. յետոյ երեք շաբաթ մնաց Լիւշոնի մէջ, որ Պիարնեանց դիտական բաժին մը, ուր առաջ կ'ուսուցուի մայն Կանազարծութեան ճիւղին հետեւիլ կարենալու համար, աշակերտ պէտք է որ. Ա. բլայ 13-16 տարեկան ուշիմ և առողջ. Բ. լրացուցած բլայ արդէն վարժարանս Բ. դասարանի ընթացքը և կամ Ազգ.։ Նախակրթարանի մը շրջանը։ Արհեստասոցին մէջ կ'ընդունուին թէ գիշերօթիկ և թէ ցերեկեայ աշակերտներ։ Գիշերօթիկներու համար պէտք է վճարել միանուագ 3 օսմ. ոսկի իրրեւ մուտք և 12 օսմ. ոսկի իրրեւ տարեթոչակ։ Իսկ ցերեկեայներու համար 3 օսմ. ոսկի իրրեւ տարեթոչակ։ Գիշերօթիկներու բոլոր ծախքերը վարժարանին վրայ են, իսկ ցերեկեաներու միայն ցերեկուան ճաշը։ Արհեստասոցին գիշերօթիկ աշակերտները եւս պարտին վճարել 3 օսմ. ոսկի, իրրեւ պահեստի դրամ, և երբ յուլիս և օգոստոս ամսոյ մէջ վարժարանս մնան, 1 օսմ. ոսկի իրրեւ արձակուրդի տուրք։

*** Զրիավարժ աշակերտներու ընդունելութեան համար, դիմում ընել տեղեկանալ է, վասն զի վարժարանս Պատ. Հոգաբարձութիւնը արգէն, ի հարկին, կը կատարէ ծրիավարժներու բաշխումը գաւառաց վրայ և հարկ եղած ընտրական հրամանները կուտայ Ազգ. Առաջնորդարաններուն։

*** Ծնողք կամ պաշտպանք աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար կրնան դիմել ի Կ. Պոլիս, Ազգ. Պատրիարքարանը, կամ ի Կարին, վարժարանս Տեսչութեան։

10—4

Փոխ-Վերատեսուչ Սանասարեան վարժարանի

ԴԻՈՐԳ ԱՐՈՒԼԵԱՆ

Կարին, 7 յուլիս 1908

Տեսչութեան հասցէն

Տեսչութիւն Սանասարեան վրժ.ի ի Կարին

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ.երու երթեւեան.

1908 մարտ 1 (Ն. Տ.) կիրակի օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻՆ ԳԻԾ

Ն Ր Թ	Կոխմբ. 632 Ա.գր. Եւ ՃՄՔ. Ուռում
Կայարան	
Գոնիա	մկն. 11 —
Գաչին խան	11 31
Զուրբա	12 15
Աբրգ Էօրէն	12 43
Մանասուն	1 22
Գարաման	ժամ. 1 43
	մեկ. 1 58
Սիարօվա	2 24
Այքանը-Տէրբէնտ	4 14
Ալաճա	4 50
Էրէյլի	ժամ. 4 15
	մկն. 4 45
Զաուլկուրլու Երեկուն	ժամ. 5 —
Գարիա	մկն. 5 20
Էրէյլի	ժամ. 5 38
	մկն. 7 20
Ալաճա	7 47
Այքանճա-Տէրբէնտ	8 33
Սիարօվա	9 11
Գարաման	ժամ. 9 32
	մկն. 9 55
Մանասասուն	10 24
Աբրգ Էօրէն	10 57
Զուրբա	11 30
Գաչին խան	12 06
Գոնիա Երեկուն	ժամ. 12 35

50—46

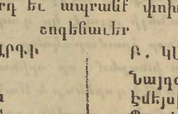

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՇՈՒՆ

ԻՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Յուլիս

Դշ. 16/29 Իսէպլի, Սիզոպ, Սամսուն, Օռաս., Կիրասան, Տրապիզոն, Բիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 16/29 Օռեաս. երեկուան ժամը 4ին։

Եշ. 17/30 Իզմիր, Պիրէան և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։

Եշ. 17/30 Օռեաս. ժամը 4ին։

Ուր. 18/31 Սեվաստօպոլ. ժամը 10ին։

Շբ. 19/1 Օռեաս. ժամը 10ին։

Շբ. 19/1 Տարասանէլ, Միթիլլի, Իզմիր, Բրսա, Հուդաս Մէրսին, Իսքէնդէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բաթ-Սարա և Աղեքսանդրիա. ժամ 4

50—19

Մ Օ Ս

ՇՈԳԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեգի	Նայզոգրիս
Մինիս	Էմէյսիս
Բարիսիս	Պուլգրիս
Թէյպեր	Մուրիս
Նարպոն	Ֆայէրի
Նավարին	Ֆարու
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը յատ հանգրաւուած են, նաւուն մէջ ընդարձակ սենեակներ ունին, երկարաձգաւորութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեղուն ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սանմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բաց տեղուն ունին։

Կ. Պոլսէ Լիվերբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի ուսանողներէն որ փոխադրութեանց կամ Դալաթիոյ մաքսը կատարելու համար իրենց կրամատները առն չուշնուին ժամանուելէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստներու տեղերու համար ապրանքներ ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕՒԼ եւ Ընկ. Գալաթա Լիւ

Ուիթոլ խան, Գանէլ գարու, Գալաթա

ՃԷՕՄ ՄՕՍ Ընկ.

50—14 31 Ճէմս Սգրիպ, Լիվերբուլ,

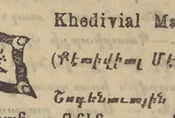

Khedivial Mail Line

(Գէեմվիալ Մէյլ Լայն)

Շաբաթական

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկ

Գոլսոյ եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը, նաւապետ Կապիթէն, կիրակի, 26 յուլիս 1908 (Ք. Թ.) կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 28 յուլիս 1908 (Ք. Թ.) կէս օրէ առաջ, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Գիրէան։

ՍՈՒՐԻԱՅԻ ԳԻԾ

Ասուան շոգենաւը, նաւապետ Վասաբ., օգոստ. 1ին կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարասանէլ, Միթիլլի Իզմիր, Սաքիզ, Հուդաս, Մէրսին, Իսքէնդէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բաթ-Սարա և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Դալաթիոյ, քարտէրի վրայ, Մէյմանէթլի խան, իսկ մանրամասնութիւն, Գալաթա, Վայթհէ Սգրիպ խան։

ԹԷՈՏՕՐ ՔԱՀԻԻ

ՍԷՐ ԵՒ ՈՃԻՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ե.

ՖԼՈՐԱՆՏ ՏԷ ՀՕՄՕՆ

Երբ ծառաները զանուելեան հասան և յաջողեցան դուռը խարսակել, Պ. տը Հօմնն, մէկ ծունկը հինգ կոտրելին կրթնցուցած, իր ջղուտ մատներով իրարմէ կը հեռացնէր կամուտիին ծոցանները, ինչպէս գաղանազուսակը կ'ընեն, և դլխով կ'ողջունէր երեւակայական ամբոխը։ Թեւաբարձ ըլլալով Պ. տը Հօմնն, տարեկուցան յիմարանց մը դներ դանի, Մաքսեվիլի մէջ, Նանսիի մօտ։ Այդ դէպքերէն հաքը Շաթօպրիի դուքքը դէշ վիճակի մէջ հայտնաբարութիւն կատարեց և իր քով առաւ քոյրն ու ծիէրմանտը։ Քէլմանթին տը Հօմնն ա'լ աւելի կը ձանձրանար իր դղեակին քան Բարիզի իր բնակարանին մէջ։ Դէմ մայրաքաղաքին մէջ կրնար այցիութիւններ տալ, գնումներ կատարել մեծ վաճառատուներէն, պատրաստներ ընել անասանին մէջ, ուր բարեկամներու և ծանօթի դէմքերու կը հանդիպէր։ Նոյնպէս կրնար յաճախել թատրոնները, նաւազարանները և բարեգործական հանդէսներու ներկայ գտնուիլ, ուր աշխարհի կիները կը ցուցադրուին իրենց բոլոր նոր արդուզարդերը և կրօնական դպրոցումները, աւելի կեղծ քան իրական, աւելի պճնամոլ քան անկեղծ։ Դղեակին մէջ իր միակ հաճոյքն ու զուարճութիւնը կը կայանար վէպերու ընթերցումներուն մէջ։ Իր երեւակայութիւնը յաջողանալու, սիրային արկածներ երազեց, ուր դողալը և արժանաւոր սէր մը պիտի վայելէր, ճշմարիտ դղուանքի մը քաղցրութիւնները վայելած ըլլալով։ Ճշմարիտ սէրը իրեն չէր ընծայած ոչ այն հեշտագին մեղմութիւնները և քաղցր տարջանքները, որոնք կին մը առջի օր վայելած սիրոյն հրապուրիչ ապաւորութեան տակ կը պահեն յոյս ներշնչելով որ յաջորդ օրը նորէն պիտի գտնէր իր սիրահարը։

Երբ ամառը եկաւ, Տօքթ. Բօլ Ժիւօ, ընտանիքին մէկ բարեկամը, որ Շամբոնեէօլի մէջ քաշուած կեանք մը կը վարէր, հրամայեց ճամբորդութիւն մը կատարել Պիրէնեանց մէջ։ Բայց որովհետեւ ծիէրնատ պէտք ունէր տարբեր բժիշկով մը ապրելու, որուհետեւ որ գուքքը և փոքր աղջիկը երթան Քրէօզնաք, դերմանական փոքր քաղաք մը, որ այն տեսակ չատ յաճախուած էր, Հանոսէնց քանի մը քիլոմեթր հեռու։ Իր ապոյին հանքաջուրով համբաւաւոր այդ փոքր քաղաքը քանի մը տարիէ ի վեր լքուած է, Սալի որ Պէարնի հանքաջուրը աւելի յարգ ստացած ըլլալուն, որ նոյնքան բարերար ազդեցութիւն ունի։

Թէ՛ զրօսաշրջիկները և թէ հիւանդները իրաւունք ունին յարդ չընծայելու Քրէօզնաքի, որ երկու մասի բաժնուած է Մանկի կողմէ. նեղ և ցից փողոցներ կան արեւմտեան մասին մէջ։ Միայն արեւելեան մասին մէջ ճոխ տուներ կան, գեղեցիկ պարտէզներով շրջապատուած. հանգստաւէտ օթեւաններ ալ կան։ Գարշ հանքային ջուրերուն, աւելի արդիւնք են մարդկային հարատարաւորութեան քան Բնութեան։ Զարաշխական մեքենաներու միջոցաւ ապի ակերուն ջուրը կը հատաքին, չանագործելու համար։ Իրարու վրայ դրուած ոստաստիճաններու վրայ կ'արձակին ջուրը։ Կը բաժնուի, կը շղթանայ ճերմնթեան ազդեցութեան տակ։ Մնացած մասը պրօմիրներ և իսմարներ կը դարձնակէ, զորս կ'աւելցնեն ակերու բնական ջուրերուն վրայ, տաք բաղնիքներ առաջ բերելու համար։ Գիշերամենին որ Հօմնն, իր հետ սենեկապատուհի մը առած, դէպ ի Պիրէնեանները ճամբայ ելաւ։ Նախ Պիարից գնաց. յետոյ երեք շաբաթ մնաց Լիւշոնի մէջ, որ Պիրէնեանց դիտական բաժին մը, ուր առաջ կ'ուսուցուի մայն Կանազարծութեան ճիւղին հ

նուկեան Տիգրան էֆ.ները և պահ մը կեցնելով վերինք ըսաւ. «Տեսաք ժողովականք, ներեցէք որ համախմբուած ներկայ հասարակութեան ի դիմաց խօսիմ ձեզ և պահանջեմ յանուն ազգին որ այսօր Օրմանեան Պատրիարքը զգաստացնէք իր պաշտօնէն։ Այս է ազգին կոչը, այս է ազգին կամքը»։ Յետոյ էֆ.ները, իրենց տրամադրութիւնները բարեմտօրէն յայտնելով ապահովցուցին ներկաները, խնդրանս կարգալու եկաք մը տրուելու խոսամամ։ Քիչ մը վերջը երբ հասաւ Բաղ. Ժողովոյ տանտապետը՝ Վահեմ. Գարբիել էֆ. Նորատունկեան, ներկայ բոլոր ժողովրդը խանդավառ ծափահարութիւններով դիմաւորեց Նորին Վսեմութիւնը և ինդրեց իրմէ որ վայրկեան մը չնորհէ մտքի ընելու համար իրենց խնդրանքին, զոր պիտի յայտնէր Մկրտիչեան էֆ.։ Վահեմ. Նորատունկեան էֆ. իրը հեռաւոր վարչագէտ՝ գուշակելով արդէն ըլլալիք խնդրանքը, ժպտուն դէմքով մը կեցաւ ամբոխին վրայ և մտքի ըրաւ Մկրտիչեան էֆ.ի հեռաւոր խօսքերուն.— «Վահեմ. Տէր, յանուն Հայ Ազգին, հոս ներկայացող ներկայացուցիչներուն կողմէ մեր ամենքի չնորհակալութիւնները կը յայտնենք ձեր Վսեմութեան թէ՛ Օսմ. Պառլամենտ և թէ Ազգին շահերուն ի նպաստ ընձեռած բարմարդիւն աշխատութեանց համար, և սակայն նկատելով որ Օրմանեան Պատրիարք մը 12 տարուան պատրիարքութեան մէջ ոչինչ թէ՛